

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
z dnia 2 września 2003 r.

w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich

Na podstawie art. 12 ust. 7 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa minimalne warunki utrzymywania zwierząt gospodarskich, odrębnie dla każdego gatunku, wieku i stanu fizjologicznego tych zwierząt, w tym obsadę zwierząt w zależności od systemów utrzymywania.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) cielę - młode zwierzę z gatunku bydło domowe (*Bos taurus*), bez względu na płeć, w wieku od dnia urodzenia do 6. miesiąca życia;
- 2) knur - samca świni, który osiągnął dojrzałość płciową i jest przeznaczony do celów rozplodowych;
- 3) loszka - samicę świni, która osiągnęła dojrzałość płciową, w wieku od 4. miesiąca życia do pierwszego wyproszenia;
- 4) locha - samicę świni po pierwszym wyproszeniu;
- 5) locha prośna - samicę świni między okresem okołoporodowym a odsądzeniem prosiąt;
- 6) prosię - młodą świnię, bez względu na jej płeć, w wieku od urodzenia do odsądzenia;
- 7) warchlak - młodą świnię, w wieku od odsądzenia do ukończenia 10. tygodnia życia;
- 8) gniazdo - wydzielone miejsce przeznaczone do znoszenia jaj, w postaci skrzynki lub szafki; podłogi gniazda nie wykonuje się z siatki drucianej;
- 9) gniazdo grupowe - kilka gniazd ustawionych w rzędzie, przeznaczonych dla grupy ptaków;
- 10) system bateryjny - zespół klatek o jednakowych wymiarach i konstrukcji, ustawionych obok siebie jednopoziomowo lub wielopoziomowo;
- 11) klatka - zamkniętą przestrzeń, której podłoga znajduje się powyżej poziomu posadzki w pomieszczeniu inwentarskim;
- 10) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej - rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 32, poz. 305).
- 12) kura nieśna - dorosłego ptaka płci żeńskiej z gatunku *Gallus domesticus*, który osiągnął dojrzałość nieśną i jest utrzymywany w celu produkcji jaj nie-przeznaczonych do wylęgu;
- 13) ściółka - suchy, miękki, dobrze nasiąkający materiał, w szczególności słomę lub trociny, kładziony na podłogę w pomieszczeniach inwentarskich w celu zapewnienia zwierzętom uczucia suchości i ciepła oraz stwarzający warunki dla spełnienia potrzeb fizjologicznych.

§ 3. 1. Zwierzęta gospodarskie utrzymuje się:

- 1) w pomieszczeniu inwentarskim, z wyjątkiem lisów polarnych, lisów pospolitych, jenotów, nerek i tchórzy;

2) w systemie otwartym, z wyjątkiem kur, indyków, strusi, gęsi do ukończenia 6. tygodnia życia, kaczek do ukończenia 3. tygodnia życia, przepiórek do ukończenia 20. dnia życia, cieląt do ukończenia 2. tygodnia życia utrzymywanych bez matki oraz zwierząt futerkowych.

2. Zwierzętom gospodarskim utrzymywanym w systemie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zapewnia się możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.

§ 4. 1. Utrzymujący zwierzęta gospodarskie zapewnia im opiekę i właściwe warunki utrzymywania, uwzględniając minimalne normy powierzchni w zależności od systemów utrzymywania.

2. Zwierzęta gospodarskie utrzymuje się w warunkach:

1) nieszkodliwych dla ich zdrowia oraz nie powodujących urazów i uszkodzeń ciała lub cierpień;

2) zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności kładzenia się, wstawania oraz leżenia;

3) umożliwiających kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami.

3. Loszki i lochy w tygodniu poprzedzającym przewidywany termin proszenia oraz w okresie proszenia się mogą być utrzymywane w warunkach, w których nie mają kontaktu wzrokowego z innymi zwierzętami.

§ 5. 1. Pomieszczenia inwentarskie dla zwierząt gospodarskich oświetla się, przystosowanym dla danego gatunku zwierząt, światłem sztucznym lub zapewnia dostęp światła naturalnego.

2. W przypadku gdy oświetlenie sztuczne stosuje się w pomieszczeniach inwentarskich, w których są utrzymywane cielęta, pomieszczenia te oświetla się w czasie odpowiadającym normalnemu dostępowi światła naturalnego - co najmniej jednak między godziną 900 a 1700.

3. W przypadku stosowania oświetlenia naturalnego w pomieszczeniach inwentarskich, w których są utrzymywane kury nieśne, okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego pomieszczenia.

4. W przypadku gdy oświetlenie sztuczne stosuje się w pomieszczeniach inwentarskich, w których są utrzymywane kury nieśne, pomieszczenia te oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemnienia odpowiadające zmierzchowi.

5. Świnie utrzymuje się w pomieszczeniach inwentarskich oświetlonych przez nie mniej niż 8 godzin dziennie światłem o natężeniu co najmniej 40 lux.

§ 6. 1. Utrzymujący zwierzęta gospodarskie powinien doglądać je co najmniej raz dziennie.

2. Pomieszczenia inwentarskie wyposaża się w stałe lub przenośne oświetlenie umożliwiające ich kontrolę i dogłądanie zwierząt o każdej porze.

§ 7. 1. Pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu zwierząt gospodarskich:

1) wykonuje się z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz nadających się do czyszczenia i dezynfekcji;

2) czyści się i dezynfekuje.

2. Odchody zwierząt oraz nie zjedzone resztki pasz usuwa się z pomieszczeń gospodarskich tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni, zanieczyszczenia paszy lub wody oraz zabezpiecza się je przed muchami i gryzoniami.

3. Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt gospodarskich wykonuje się i umieszcza w sposób minimalizujący możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwiający bezkonfliktowy dostęp zwierząt do paszy i wody.

4. Wyposażenie i sprzęt w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich sprawdza się co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki niezwłocznie usuwa.
  5. Podłoga w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich powinna być twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka i nie śliska.
- § 8. 1. W pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich obieg powietrza, stopień zapylenia, temperatura, względna wilgotność powietrza i stężenie gazów powinny być utrzymane na poziomie nieszkodliwym dla tych zwierząt.
2. W przypadku wyposażenia pomieszczeń, o których mowa w ust. 1, w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji, system ten powinien być połączony z:
    - 1) systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego;
    - 2) system wentylacji awaryjnej.
- § 9. Instalację elektryczną w pomieszczeniach inwentarskich dla zwierząt gospodarskich wykonuje się w sposób określony w przepisach Prawa budowlanego.
- § 10. 1. Zwierzętom gospodarskim, z wyjątkiem koni oraz cieląt i świń do ukończenia 2. tygodnia życia, zapewnia się stały dostęp do wody.
2. Konie poi się co najmniej trzy razy dziennie.
  3. Cielętom powyżej 2. tygodnia życia zapewnia się dostęp do wystarczającej ilości wody lub innych płynów.
  4. Cielętom, o których mowa w ust. 3, w okresie upałów lub w przypadku choroby zapewnia się stały dostęp do wody.
- § 11. Zwierzęta gospodarskie są karmione co najmniej dwa razy dziennie paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego.
- § 12. 1. W przypadku utrzymywania cieląt grupowo, każde cielę powinno mieć zapewniony dostęp do paszy w tym samym czasie.
2. Pasza dla cieląt powinna zawierać co najmniej 4,5 milimol/litr żelaza.
  3. Pasza dla cieląt powyżej 2 tygodni życia powinna zawierać pasze włókniste, z tym że dawkę tej paszy dla cieląt od 8. do 20. tygodnia życia zwiększa się od 50 do 250 g dziennie.
- § 13. 1. Jelenie i daniele karmi się co najmniej raz dziennie.
2. Świnie karmi się co najmniej raz dziennie, przy czym świniom utrzymywanym grupowo zapewnia się dostęp do paszy w tym samym czasie.
  3. Lochom i loszkom między okresem okołoporodowym a odsądzeniem prosiąt zapewnia się wystarczającą ilość pokarmu wysokoenergetycznego oraz pokarmu objętościowego lub wysokowłóknistego.
- § 14. Chore lub ranne zwierzę gospodarskie niezwłocznie otacza się opieką, a w razie potrzeby izoluje.

Rozdział 2

Minimalne warunki utrzymywania bydła

- § 15.1. Bydło w pomieszczeniu inwentarskim utrzymuje się:
- 1) na uwięzi;
  - 2) bez uwięzi w kojcu:
    - a) z wydzielonymi legowiskami, z wyjątkiem bydła opasowego i buhajów,
    - b) bez wydzielonych legowisk na ściółce,

c) bez wydzielonych legowisk i ściółki, z wyjątkiem buhajów, krów i jałówek cielnych powyżej 7 miesiąca ciąży.

2. W systemie utrzymywania bydła, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wymiary stanowiska powinny wynosić w przypadku utrzymywania:

1) krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży i o masie ciała do 500 kg:

a) długość - co najmniej 1,6 m,

b) szerokość - co najmniej 1,1 m;

2) krów i jałówek powyżej 7 miesiąca ciąży i o masie ciała powyżej 500 kg:

a) długość - co najmniej 1,65 m,

b) szerokość - co najmniej 1,15 m;

3) jałówek powyżej 19. miesiąca życia do 7. miesiąca ciąży:

a) długość - co najmniej 1,5 m,

b) szerokość - co najmniej 1 m;

4) jałówek powyżej 6. do 19. miesiąca życia:

a) długość - co najmniej 1,4 m,

b) szerokość - co najmniej 0,9 m;

5) buhajów:

a) długość - co najmniej 2,4 m,

b) szerokość - co najmniej 1,4 m;

6) bydła opasowego o masie ciała do 300 kg:

a) długość - co najmniej 1,3 m,

b) szerokość - co najmniej 0,8 m;

7) bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 do 450 kg:

a) długość - co najmniej 1,45 m,

b) szerokość - co najmniej 0,95 m;

8) bydła opasowego o masie ciała powyżej 450 kg:

a) długość - co najmniej 1,5 m,

b) szerokość - co najmniej 1 m.

3. W systemie utrzymywania bydła, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a, wymiary wydzielonego legowiska powinny wynosić w przypadku utrzymywania:

1) krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży i o masie ciała do 500 kg:

a) długość - co najmniej 2,1 m,

b) szerokość - co najmniej 1,1 m;

2) krów i jałówek powyżej 7. miesiąca ciąży i o masie ciała powyżej 500 kg:

a) długość - co najmniej 2,2 m,

b) szerokość - co najmniej 1,15 m;

3) jałówek powyżej 19. miesiąca życia do 7. miesiąca ciąży:

a) długość - co najmniej 2 m,

b) szerokość - co najmniej 1 m;

4) jałówek powyżej 6. do 19. miesiąca życia:

- a) długość - co najmniej 1,9 m,
- b) szerokość - co najmniej 0,85 m.

4. W systemie utrzymywania bydła, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, powierzchnia kojca powinna, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosić w przypadku utrzymywania:

- 1) krów i jałówek powyżej 7 miesiąca ciąży i o masie ciała do 500 kg - co najmniej 4,5 m²;
- 2) krów i jałówek powyżej 7 miesiąca ciąży i o masie ciała powyżej 500 kg - co najmniej 5 m²;
- 3) jałówek powyżej 19. miesiąca życia do 7. miesiąca ciąży - co najmniej 2,5 m²;
- 4) jałówek powyżej 6. do 19. miesiąca życia - co najmniej 2 m²;
- 5) bydła opasowego o masie ciała do 300 kg - co najmniej 1,6 m²;
- 6) bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 do 450 kg - co najmniej 2 m²;
- 7) bydła opasowego o masie ciała powyżej 450 kg - co najmniej 2,5 m²;
- 8) buhajów - co najmniej 9 m².

5. W systemie utrzymywania bydła, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. c, powierzchnia kojca powinna, w przeliczeniu na jedną sztukę, wynosić w przypadku utrzymywania:

- 1) jałówek powyżej 19. miesiąca życia do 7. miesiąca ciąży - co najmniej 2 m²;
- 2) jałówek powyżej 6. do 19. miesiąca życia - co najmniej 1,6 m²;
- 3) bydła opasowego o masie ciała do 300 kg - co najmniej 1,3 m²;
- 4) bydła opasowego o masie ciała powyżej 300 do 450 kg - co najmniej 1,6 m²;
- 5) bydła opasowego o masie ciała powyżej 450 kg - co najmniej 2 m².

§ 16. W systemie utrzymywania bydła, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia, na której jest utrzymywane bydło, w przeliczeniu na jedną sztukę, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

- 1) jałówek - co najmniej 10 m²;
- 2) krów - co najmniej 15 m²;
- 3) buhajów - co najmniej 20 m².

§ 17. 1. Cielęta utrzymuje się w:

- 1) pomieszczeniach inwentarskich;
- 2) w systemie utrzymywania, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2.

2. W przypadku utrzymywania cieląt grupowo powierzchnia kojca, w przeliczeniu na jedną sztukę, powinna wynosić dla cieląt:

- 1) o masie ciała do 150 kg - co najmniej 1,5 m²;
- 2) o masie ciała powyżej 150 do 220 kg - co najmniej 1,7 m²;
- 3) o masie ciała powyżej 220 kg - co najmniej 1,8 m².

3. W przypadku utrzymywania cieląt pojedynczo w kojcu:

1) jego wymiary powinny wynosić:

- a) szerokość - co najmniej wysokość cielęcia w kłębie,
- b) długość - co najmniej 1,1 długości ciała cielęcia mierzonej od czubka nosa do ogonowej krawędzi guza kulszowego;

2) ściany kojca, z wyjątkiem kojca, w którym utrzymywane są chore cielęta, powinny być wykonane w sposób umożliwiający cielętom kontakt wzrokowy i fizyczny.

4. Przepisów ust. 2 i 3 nie stosuje się do:

- 1) gospodarstw utrzymujących mniej niż 6 sztuk cieląt;
  - 2) utrzymywania cieląt z matkami.
  5. W systemie utrzymywania, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia, na której są utrzymywane cielęta, w przeliczeniu na jedną sztukę, powinna wynosić co najmniej 5 m².
  6. Cielęta, z wyjątkiem cieląt utrzymywanych w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, dogląda się co najmniej dwa razy dziennie.
  7. W przypadku utrzymywania cieląt w pomieszczeniu inwentarskim cielęta do ukończenia 2. tygodnia życia utrzymuje się na ściółce.
  8. Powierzchnia legowiska powinna być wygodna, czysta i odwodniona.
- § 18. Każde cielę powinno otrzymać pokarm matki niezwłocznie po urodzeniu, nie później jednak niż przed upływem 6 godzin od urodzenia.
- § 19. Niedopuszczalne jest zakładanie cielętom kagańców.
- § 20. W pomieszczeniach inwentarskich dla bydła:
- 1) stężenie:
    - a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
    - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
  - 2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm;
  - 3) minimalna temperatura jest określona w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Rozdział 3

Minimalne warunki utrzymywania koni

- § 21. 1. Konie w pomieszczeniu inwentarskim powinny być utrzymywane na ściółce:
- 1) w boksie;
  - 2) na stanowisku na uwięzi;
  - 3) w systemie wolnostanowiskowym bez uwięzi.
2. Ogiery i klacze powyżej roku życia utrzymuje się oddzielnie.
- § 22.1. Powierzchnia boksu, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 1, powinna wynosić, w przypadku utrzymywania:
- 1) koni dorosłych - co najmniej 9 m²;
  - 2) klaczy ze źrebięciem - co najmniej 12 m².
2. Wymiary stanowiska, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 2, powinny wynosić w przypadku utrzymywania:
- 1) koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi do 1,47 m:
    - a) szerokość - co najmniej 1,6 m,
    - b) długość - co najmniej 2,1 m;
  - 2) koni dorosłych, których wysokość w kłębie wynosi powyżej 1,47 m:
    - a) szerokość - co najmniej 1,8 m,
    - b) długość - co najmniej 3,1 m.
3. W przypadku utrzymywania koni w systemie, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 3, powierzchnia powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
- 1) koni dorosłych lub młodzieży po odsądzeniu od matki, w przeliczeniu na jednego konia - co najmniej 10 m²;
  - 2) klaczy ze źrebięciem - co najmniej 12 m².
- § 23. W pomieszczeniach inwentarskich dla koni:

1) stężenie:

- a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
  - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
- 2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm;
- 3) wilgotność względna nie powinna przekraczać 80 %;
- 4) prędkość przepływu powietrza nie powinna przekraczać 0,3 m/s;
- 5) temperatura powietrza powinna wynosić od 5 do 28 °C.

§ 24. 1. W przypadku utrzymywania koni w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia utrzymywania, w przeliczeniu na jednego dorosłego konia, powinna wynosić co najmniej 0,1 ha.

2. Powierzchnię, o której mowa w ust. 1, zabezpiecza się trwałym ogrodzeniem.

Rozdział 4

Minimalne warunki utrzymywania świń

§ 25. 1. W gospodarstwach utrzymujących co najmniej 6 świń lub 5 loch z prosiętami, w pomieszczeniu inwentarskim utrzymuje się je w kojcu na ściółce lub bez ściółki:

1) pojedynczo;

2) grupowo.

2. Świń nie utrzymuje się na uwięzi.

3. W przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2:

1) grupuje się zwierzęta o zbliżonym wieku;

2) utrzymujący zwierzęta podejmuje działania minimalizujące agresję i zapobiegające walkom zwierząt, w szczególności te, o których mowa w ust. 4 i §27.

4. Utrzymywane grupowo świni chore, zranione, wykazujące cechy agresywne lub atakowane przez inne zwierzęta, czasowo utrzymuje się pojedynczo.

5. Lochy i loszki od 4. tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem prosięcia utrzymuje się grupowo.

6. W przypadku gdy w gospodarstwie utrzymuje się mniej niż 10 sztuk loch lub loszek, o których mowa w ust. 5, można je utrzymywać pojedynczo.

§ 26. 1. Kojec, w którym utrzymywane są lochy

1 loszki w tygodniu poprzedzającym przewidywany termin prosięcia, zaopatruje się w materiał umożliwiający budowę gniazda.

2. Prośne lochy i loszki umieszczone w kojcach do prosięcia:

1) czyści się dokładnie;

2) leczycy przeciwko zewnętrznym i wewnętrznym pasożytom, jeżeli to konieczne.

3. Powierzchnia kojca do prosięcia powinna umożliwiać prosięciu naturalne lub zapewniać osobie obsługującej dostęp do zwierzęcia.

4. Kojec powinien być zbudowany w sposób zapewniający prosiętom swobodny dostęp do karmiącej lochy.

5. W przypadku utrzymywania loch z prosiętami:

1) kojec wyposaża się w przegrodę zapobiegającą przygnieceniu prosiąt przez lochę;

2) w kojcu wydziela się część ze ściółką o powierzchni pozwalającej na jednoczesny odpoczynek zwierząt.

§ 27. Świniom zapewnia się stały dostęp do materiałów i przedmiotów absorbujących ich uwagę, w szczególności słomy, siana, drewna i trocin, o jakości nie wywierającej szkodliwego wpływu na zdrowie zwierząt.

§ 28. 1. Prosięta odsądza się nie wcześniej niż w 29. dniu od dnia urodzenia.

2. W przypadku zagrożenia zdrowia lochy lub prosięcia, prosięta odsądza się nie wcześniej niż w 22. dniu od dnia urodzenia.

3. Po odsądzeniu prosię, o którym mowa w ust. 2, umieszcza się w pomieszczeniu inwentarskim:

- 1) uprzednio oczyszczonym i zdezynfekowanym;
- 2) odizolowanym od pomieszczeń inwentarskich, w których są utrzymywane lochy.

§ 29.1. Świnie poddaje się następującym zabiegom:

- 1) diagnostycznym, terapeutycznym oraz związanym z identyfikacją świń;
- 2) związanym z:
  - a) redukcją kłów u prosiąt i knurów,
  - b) obcinaniem części ogona,
  - c) kastracją samców świń,
  - d) kolczykowaniem nosa, w przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2.

2. Redukcję kłów wykonuje się:

- 1) poprzez ich ścieranie lub obcinanie, z pozostawieniem nienaruszonej, gładkiej powierzchni;
- 2) nie później niż w 7. dniu życia prosięcia - u prosiąt.

3. Kastrację samców świń wykonuje się przy zastosowaniu technik niepowodujących rozrywania tkanek.

4. Zabiegi, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a i b, wykonuje się jedynie ze względów bezpieczeństwa świń oraz w celu przeciwdziałania okaleczeniu innych świń.

5. Przed wykonaniem zabiegów, o których mowa w ust. 4, podejmuje się środki zapobiegające okaleczeniu, w szczególności poprzez zmianę warunków utrzymywania.

6. Zabiegi, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b i c, mogą być wykonane u świń po ukończeniu 7. dnia życia, wyłącznie po zastosowaniu długotrwałego znieczulenia.

§ 30. 1. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 25 ust. 1, powinna wynosić w przypadku:

- 1) utrzymywania knurów pojedynczo - co najmniej 6m²;
- 2) krycia w kojcu - co najmniej 10 m²;
- 3) loch w okresie porodu i odchovu prosiąt ssących - co najmniej 3,5 m²;
- 4) utrzymywania pojedynczo knurów i loszek hodowlanych o masie ciała od 30 do 110 kg - co najmniej 2,7 m².

2. Wymiany kojca, o którym mowa w § 25 ust. 1, w przypadku utrzymywania loch pojedynczo powinny wynosić co najmniej:

- 1) długość - odpowiadać długości zwierzęcia powiększonej o 0,3 m, nie mniej jednak niż 2 m;
- 2) szerokość - 0,6 m.

3. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 25 ust. 1, powinna wynosić, w przeliczeniu na jedną sztukę, w przypadku utrzymywania grupowo:

- 1) knurów - co najmniej 6 m²;
- 2) warchlaków i tuczników o masie ciała:
  - a) do 10 kg - co najmniej 0,15 m²,

- b) powyżej 10 do 20 kg - co najmniej 0,2 m²,
  - c) powyżej 20 do 30 kg - co najmniej 0,3 m²,
  - d) powyżej 30 do 50 kg - co najmniej 0,4 m²,
  - e) powyżej 50 do 85 kg - co najmniej 0,55 m²,
  - f) powyżej 85 do 110 kg - co najmniej 0,65 m²,
  - g) powyżej 110 kg - co najmniej 1 m²;
- 3) knurków i loszek hodowlanych o masie ciała powyżej 30 do 110 kg - co najmniej 1,4 m²;
- 4) loch - co najmniej 2,25 m², przy czym dla loch prośnych co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża - podłoga szczelinowa;
- 5) loszek po pokryciu - co najmniej 1,64 m², przy czym co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża - podłoga szczelinowa.
4. Powierzchnia kojca, o której mowa w ust. 3 pkt 4 i 5, w przypadku utrzymywania w grupie loch lub loszek po pokryciu:
- 1) do 5 sztuk - powinna być większa o 10 %;
  - 2) powyżej 39 sztuk - może być mniejsza o 10 %.
5. W gospodarstwach utrzymujących co najmniej 10 loch lub loszek, w przypadku utrzymywania ich w okresie, o którym mowa w § 25 ust. 5, długość boków kojca powinna wynosić w przypadku grup:
- 1) do 5 sztuk - co najmniej 2,41 m;
  - 2) powyżej 5 sztuk - co najmniej 2,81 m.
- § 31. W przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w § 25 ust. 1 pkt 2, na podłodze szczelinowej:
- 1) szerokość otworów w podłodze nie może wynosić dla:
    - a) prosiąt - więcej niż 11 mm,
    - b) warchlaków, loszek i knurków hodowlanych - więcej niż 14 mm,
    - c) tuczników - więcej niż 18 mm,
    - d) loszek po pokryciu lub loch - więcej niż 20 mm;
  - 2) szerokość beleczki w podłodze powinna wynosić dla:
    - a) prosiąt i warchlaków - co najmniej 50 mm,
    - b) tuczników, loszek i knurków hodowlanych, loszek po pokryciu lub loch - co najmniej 80 mm.
- § 32. W przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia utrzymywania, w przeliczeniu na dorosłą sztukę, powinna wynosić co najmniej 15 m².
- § 33. W pomieszczeniach inwentarskich dla świń:
- 1) hałas:
    - a) nie powinien być stały lub wywoływany nagle,
    - b) jego natężenie nie powinno przekraczać 85 dB;
  - 2) stężenie:
    - a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
    - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
  - 3) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm.

Rozdział 5

Minimalne warunki utrzymywania owiec

§ 34. 1. Owce w pomieszczeniu inwentarskim utrzymuje się:

1) pojedynczo;

2) grupowo.

2. Powierzchnia pomieszczenia inwentarskiego dla owiec utrzymywanych pojedynczo powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

1) tryka - co najmniej 3 m²;

2) matki z jagnięciem - co najmniej 2,5 m² i dodatkowo co najmniej 0,7 m² dla każdego jagnięcia ssącego;

3) jarki - co najmniej 1,5 m²;

4) tryczka - co najmniej 2 m²;

5) skopka - co najmniej 0,8 m².

3. Powierzchnia pomieszczenia inwentarskiego dla owiec utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na jedną sztukę, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

1) tryków - co najmniej 2 m²;

2) matek z jagniętami - co najmniej 1,5 m² i dodatkowo co najmniej 0,5 m² dla każdego jagnięcia ssącego;

3) jarek - co najmniej 0,8 m²;

4) tryczków - co najmniej 1,5 m²;

5) skopków - co najmniej 0,6 m².

§ 35. W pomieszczeniach inwentarskich dla owiec:

1) stężenie:

a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,

b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;

2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm;

3) wilgotność względna nie powinna przekraczać 85 %;

4) w przypadku utrzymywania samic z jagniętami do 3. miesiąca życia, temperatura powietrza powinna wynosić co najmniej 6 °C.

Rozdział 6

Minimalne warunki utrzymywania kóz

§ 36. 1. Kozy w pomieszczeniach inwentarskich utrzymuje się:

1) na stanowisku na uwięzi;

2) w kojcu bez uwięzi:

a) pojedynczo, z wyjątkiem kózłąt, lub

b) grupowo.

2. Na uwięzi utrzymuje się wyłącznie dorosłe samice, z wyjątkiem samic w okresie porodu i odchowu kózłąt.

3. Kozom zapewnia się możliwość korzystania z wybiegów.

§ 37. 1. W przypadku utrzymywania kóz w systemie, o którym mowa w § 36 ust. 1 pkt 1, wymiary stanowiska powinny wynosić:

1) szerokość - co najmniej 0,75 m;

2) długość - co najmniej 1,35 m.

2. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 36 ust. 1 pkt 2 lit. a, powinna wynosić, w przypadku utrzymywania:
- 1) kozy dorosłej - co najmniej 1,5 m² i dodatkowo co najmniej 0,3 m² dla koźlęcia ssącego;
  - 2) kozła - co najmniej 1,5 m²;
  - 3) kozła reproduktora - co najmniej 3 m².
3. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 36 ust. 1 pkt 2 lit. b, powinna wynosić, w przeliczeniu na jedną sztukę, w przypadku utrzymywania:
- 1) kóz dorosłych - co najmniej 1,5 m² i dodatkowo co najmniej 0,3 m² dla koźlęcia ssącego;
  - 2) kozłów - co najmniej 1,5 m²;
  - 3) kozłów reproduktorów - co najmniej 3 m²;
  - 4) koźląt - co najmniej 1 m².
4. Powierzchnia wybiegu, o którym mowa w § 36 ust. 3, w przeliczeniu na jedną kozę, powinna wynosić co najmniej 4 m², a w przypadku kozłów - co najmniej 6m².

§ 38. W pomieszczeniach inwentarskich dla kóz:

- 1) stężenie:
  - a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
  - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
- 2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm;
- 3) wilgotność względna nie powinna przekraczać 80 %;
- 4) temperatura powietrza powinna wynosić co najmniej 8 °C;
- 5) prędkość przepływu powietrza nie powinna przekraczać 0,5 m/s.

Rozdział 7

Minimalne warunki utrzymywania drobiu

§ 39. 1. Kury, z wyjątkiem kur nieśnych, i indyki w pomieszczeniu inwentarskim utrzymuje się:

- 1) bez ściółki w klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych;
  - 2) bez klatek.
2. Klatki konstruuje się w sposób zapobiegający powstawaniu urazów u ptaków oraz umożliwiający osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie kur i indyków.
3. Podłogę klatki wykonuje się z materiału zapewniającego podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka; jej nachylenie nie powinno być większe niż 8° lub 14 %.
4. Klatkę wyposaża się w:
- 1) pojemnik na paszę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,1 m przez liczbę ptaków w klatce;
  - 2) urządzenia do pojenia:
    - a) pojemnik na wodę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,1 m przez liczbę ptaków w klatce, lub
    - b) co najmniej 2 poidła kubeczkowe, lub
    - c) co najmniej 2 poidła kropelkowe.
5. Powierzchnia klatki, w przeliczeniu na jednego ptaka, powinna wynosić, w przypadku utrzymywania:
- 1) kur:
    - a) do 6. tygodnia życia - co najmniej 0,02 m²,
    - b) powyżej 6. do 16. tygodnia życia - co najmniej 0,035 m²,
    - c) powyżej 16. tygodnia życia - co najmniej 0,045 m²;

2) indyków:

- a) do 6. tygodnia życia - co najmniej 0,03 m²,
- b) powyżej 6. do 16. tygodnia życia - co najmniej 0,165 m²,
- c) powyżej 15. tygodnia życia - co najmniej 0,225 m²;

6. Wysokość klatki powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

1) kur:

- a) do 16. tygodnia życia - co najmniej 0,35 m.
- b) powyżej 16. tygodnia życia, z wyjątkiem samców - co najmniej 0,45 m,
- c) samców powyżej 16. tygodnia życia - co najmniej 0,7 m;

2) indyków:

- a) do 15. tygodnia życia - co najmniej 0,35 m,
- b) powyżej 15. tygodnia życia, z wyjątkiem samców - co najmniej 0,55 m,
- c) samców powyżej 15. tygodnia życia - co najmniej 0,85 m.

§ 40. W systemie utrzymywania kur i indyków, o którym mowa w § 39 ust. 1 pkt 2, maksymalna obsada ptaków na m² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

1) kur mięsnych:

- a) do 8. tygodnia życia - 8 sztuk,
- b) powyżej 8. do 20. tygodnia życia - 7 sztuk,
- c) powyżej 20. tygodnia życia - 5 sztuk;

2) brojlerów kurzych:

- a) do 3. tygodnia życia - 35 sztuk,
- b) powyżej 3. do 5. tygodnia życia - 22 sztuki,
- c) powyżej 5. tygodnia życia - 17 sztuk;

3) indyków:

- a) do 8. tygodnia życia - 7 sztuk,
- b) powyżej 8. do 14. tygodnia życia - 4 sztuki,
- c) powyżej 14. do 29. tygodnia życia - 3 sztuki,
- d) powyżej 29. tygodnia życia - 2 sztuki;

4) indyków rzeźnych:

- a) do 3. tygodnia życia - 32 sztuki,
- b) powyżej 3. do 6. tygodnia życia - 12 sztuk,
- c) powyżej 6. do 16. tygodnia życia - 4 sztuki,
- d) powyżej 16. tygodnia życia - 3 sztuki.

§ 41. Pomieszczenie inwentarskie w systemie utrzymywania kur, o którym mowa w § 39 ust. 1 pkt 2, powinno być wyposażone w:

1) pojemniki na paszę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 1;

2) urządzenia do pojenia:

- a) pojemniki na wodę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 2 lit. a lub
- b) poidła kropelkowe, przy czym poidło powinno przypadać nie więcej niż na 4 kury;

3) gniazda;

4) grzędę.

§ 42. W przypadku utrzymywania kur nieśnych w gospodarstwach utrzymujących co najmniej 350 sztuk ptaków, kury nieśne w pomieszczeniu inwentarskim utrzymuje się:

- 1) w zmodyfikowanych klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych;
- 2) bez klatek jednopoziomowo lub wielopoziomowo.

§ 43. 1. W przypadku utrzymywania kur nieśnych w systemie, o którym mowa w § 42 pkt 1, klatkę wyposaża się w:

- 1) pojemnik na paszę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,12 m przez liczbę ptaków w klatce;
  - 2) urządzenia do pojenia:
    - a) pojemnik na wodę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,12 m przez liczbę ptaków w klatce, lub
    - b) co najmniej 2 poidła kubeczkowe, dostępne dla każdej z kur znajdujących się w klatce, lub
    - c) co najmniej 2 poidła kropelkowe, dostępne dla każdej z kur znajdujących się w klatce;
  - 3) gniazdo;
  - 4) grzędę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,15 m przez liczbę ptaków w klatce;
  - 5) ściółkę.
2. Powierzchnia klatki, w przeliczeniu na kurę nieśną, powinna wynosić co najmniej 0,075 m², przy czym powierzchnia użytkowa klatki bez gniazda powinna wynosić co najmniej 0,06 m², a powierzchnia całkowita klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m².
3. Wymiary powierzchni użytkowej klatki bez gniazda powinny wynosić:
- 1) szerokość - co najmniej 0,3 m;
  - 2) wysokość - co najmniej 0,45 m, przy czym nachylenie podłogi - nie więcej niż 8° lub 14 %.
4. Wysokość klatki, z wyjątkiem powierzchni użytkowej, powinna wynosić co najmniej 0,2 m.
5. Klatkę wyposaża się w urządzenie do skracania pazurów.
6. Odległość pomiędzy rzędami klatek powinna wynosić co najmniej 0,9 m, a odległość pomiędzy podłogą w budynku inwentarskim a pierwszym poziomem klatek powinna wynosić co najmniej 0,35 m.

§ 44. 1. W systemie utrzymywania kur nieśnych, o którym mowa w § 42 pkt 2, maksymalna obsada kur nieśnych na m² powierzchni podłogi w pomieszczeniu inwentarskim powinna wynosić 9 sztuk.

2. Ściółka powinna zajmować co najmniej 1/3 powierzchni podłogi w pomieszczeniu inwentarskim, przy czym powierzchnia ściółki, w przeliczeniu na jednego ptaka, powinna wynosić co najmniej 0,025 m².
3. Podłogę i wyposażenie w pomieszczeniu inwentarskim wykonuje się w sposób zapewniający podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka.
4. Pomieszczenie inwentarskie wyposaża się w:
  - 1) urządzenia do karmienia:
    - a) liniowe pojemniki na paszę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,1 m przez liczbę ptaków w tym pomieszczeniu, lub
    - b) kołowe pojemniki na paszę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,04 m przez liczbę ptaków w tym pomieszczeniu;
  - 2) urządzenia do pojenia:
    - a) liniowe pojemniki na wodę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,025 m przez liczbę ptaków w tym pomieszczeniu, lub

- b) kołowe pojemniki na wodę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,01 m przez liczbę ptaków w tym pomieszczeniu, lub
  - c) poidła kropelkowe lub kubeczkowe, przy czym poidło powinno przypadać nie więcej niż na 10 ptaków, lub
  - d) co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe dostępne dla każdej z kur, w przypadku podłączenia poidel do sieci wodociągowej;
- 3) gniazda pojedyncze lub grupowe, przy czym:
- a) w przypadku stosowania gniazd pojedynczych gniazdo powinno przypadać nie więcej niż na 7 ptaków,
  - b) w przypadku stosowania gniazd grupowych obsada na m² powierzchni gniazda powinna wynosić nie więcej niż 120 ptaków;
- 4) grzędy, nie posiadające ostrych krawędzi, umieszczone nad powierzchnią niepokrytą ściółką, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,15 m przez liczbę ptaków w tym pomieszczeniu, przy czym:
- a) odległość między grzędami, mierzona w płaszczyźnie poziomej, powinna wynosić co najmniej 0,3 m,
  - b) odległość pomiędzy grzędą a ścianą, mierzona w płaszczyźnie poziomej, powinna wynosić co najmniej 0,2 m.
5. W przypadku utrzymywania kur nieśnych na kilku poziomach, między którymi kury mogą się swobodnie poruszać:
- 1) dopuszcza się stosowanie nie więcej niż 4 poziomów;
  - 2) wysokość między poziomami powinna wynosić co najmniej 0,45 m;
  - 3) poziomy ustawia się tak, aby zapobiec spadaniu nieczystości na niższy poziom;
  - 4) urządzenia do karmienia i pojenia umieszcza się w sposób umożliwiający każdej z kur jednakowy dostęp do tych urządzeń.
6. W przypadku gdy kury mają zapewniony dostęp do otwartych wybiegów, pomieszczenie inwentarskie wyposaża się w kilka otworów wyjściowych, przy czym otwory te rozmieszcza się równomiernie na całej długości pomieszczenia.
7. Wymiary otworu, o którym mowa w ust. 6, powinny wynosić:
- 1) wysokość - co najmniej 0,35 m;
  - 2) szerokość - co najmniej 0,4 m, przy czym całkowita szerokość otworów, w przeliczeniu na 1 000 ptaków, powinna wynosić co najmniej 2 m.
8. Powierzchnię wybiegu, o którym mowa w ust. 6, dostosowuje się do liczby utrzymywanych kur oraz rodzaju gruntu, mając na względzie jego ochronę przed skażeniem.
9. Kurom nieśnym na wybiegu zapewnia się ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi, a w razie potrzeby dostęp do urządzeń do pojenia.
- § 45. 1. W pomieszczeniach inwentarskich dla kur nieśnych poziom hałasu powinien być zminimalizowany.
2. Pomieszczenia inwentarskie dla kur nieśnych, ich wyposażenie oraz sprzęt czyści się i dezynfekuje każdorazowo przed wstawieniem nowej partii ptaków.
3. Pomieszczenia inwentarskie, w których utrzymuje się kury nieśne, ich wyposażenie oraz sprzęt utrzymuje się w czystości; w szczególności odchody usuwa się regularnie, a padłe ptaki - co najmniej raz na dobę.
- § 46. 1. Klatkę konstruuje się tak, aby:
- 1) uniemożliwić ucieczkę ptaków;
  - 2) wyeliminować możliwość urazów i okaleczeń u ptaków;

- 3) zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie ptaków do klatki.
2. Podłogę klatki wykonuje się z materiału zapewniającego podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nogi ptaka; jej nachylenie nie może być większe niż 8° lub 14 %.
- § 47. W przypadku gdy w pomieszczeniu inwentarskim są zainstalowane co najmniej 2 baterie klatek, pomieszczenie to wyposaża się w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiające usuwanie z nich ptaków.
- § 48. Lekarz weterynarii lub technik weterynarii oraz osoba obsługująca pod nadzorem lekarza weterynarii lub technika weterynarii mogą w celu przeciwdziałania wydziobywaniu piór i kanibalizmowi przycinać kurczętom do ukończenia 9. dnia życia dzioby.
- § 49. 1. W przypadku utrzymywania gęsi i kaczek w pomieszczeniu inwentarskim, maksymalna obsada ptaków na m^2 powierzchni tego pomieszczenia powinna wynosić dla:
- 1) gęsi:
    - a) do 3. tygodnia życia - 5 sztuk,
    - b) powyżej 3. do 6. tygodnia życia - 3 sztuk,
    - c) powyżej 6. do 28. tygodnia życia - 2 sztuki,
    - d) powyżej 28. tygodnia życia - 1 sztuka;
  - 2) kaczek:
    - a) do 4. tygodnia życia - 10 sztuk,
    - b) powyżej 4. do 8. tygodnia życia - 7 sztuk,
    - c) powyżej 8. tygodnia życia - 5 sztuk.
2. W przypadku utrzymywania gęsi i kaczek w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2:
- 1) powierzchnię utrzymywania zabezpiecza się trwałym ogrodzeniem;
  - 2) maksymalna obsada na m^2 powierzchni powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
    - a) gęsi - 1 sztuka,
    - b) kaczek - 3 sztuki.
- § 50. W pomieszczeniach inwentarskich dla kur, indyków, gęsi i kaczek:
- 1) stężenie:
    - a) dwutlenku węgla (CO_2) nie powinno przekraczać 2 500 ppm,
    - b) siarkowodoru (H_2S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
  - 2) koncentracja amoniaku (NH_3) nie powinna przekraczać 20 ppm;
  - 3) temperatura jest określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia.
- § 51. 1. Strusie utrzymuje się w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami:
- 1) na ściółce;
  - 2) bez ściółki.
2. Pomieszczenie inwentarskie dla strusi:
- 1) ogrzewa się do ukończenia przez ptaki 6. miesiąca życia;
  - 2) dzieli się na sektory, w których utrzymuje się ptaki w różnym wieku.
3. Z każdego sektora pomieszczenia inwentarskiego zapewnia się strusiom wyjście na oddzielny wybieg.
4. W sektorach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, powierzchnia, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić w przypadku utrzymywania strusi:

- 1) do 3. miesiąca życia - co najmniej 0,3 m², przy czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 5 m²;
- 2) powyżej 3. do 6. miesiąca życia - co najmniej 2 m², przy czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 10 m²;
- 3) powyżej 6. do 14. miesiąca życia - co najmniej 3,5 m², przy czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 15 m²;
- 4) powyżej 14. miesiąca życia - co najmniej 5 m²; przy czym powierzchnia całego pomieszczenia powinna wynosić co najmniej 20 m².

5. Wysokość pomieszczenia powinna wynosić w przypadku utrzymywania strusi:

- 1) do 6. miesiąca życia - co najmniej 2,2 m;
- 2) powyżej 6. miesiąca życia - co najmniej 3 m.

§ 52. 1. Wybieg dla strusi powinien:

- 1) przylegać bezpośrednio do pomieszczenia inwentarskiego;
- 2) posiadać wydzielone miejsce wysypane piaskiem;
- 3) być zabezpieczony trwałym ogrodzeniem.

2. Strusiom na wybiegu zapewnia się możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.

3. Powierzchnia wybiegu, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić w przypadku utrzymywania strusi:

- 1) do 3. miesiąca życia - co najmniej 5 m², przy czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 30 m²;
- 2) powyżej 3. do 6. miesiąca życia - co najmniej 50 m², przy czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 300 m²;
- 3) powyżej 6. do 14. miesiąca życia - co najmniej 100 m², przy czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 600 m²;
- 4) powyżej 14. miesiąca życia - co najmniej 200 m², przy czym powierzchnia całego wybiegu powinna wynosić co najmniej 800 m².

§ 53. Przepiórki w pomieszczeniach inwentarskich utrzymuje się w klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych:

- 1) pojedynczo;
- 2) grupowo.

§ 54. 1. W przypadku utrzymywania przepiórek w systemie, o którym mowa w § 53 pkt 1, wymiary klatki powinny wynosić:

- 1) długość - co najmniej 0,21 m;
- 2) szerokość - co najmniej 0,1 m;
- 3) wysokość - co najmniej 0,2 m.

2. W przypadku utrzymywania przepiórek w systemie, o którym mowa w § 53 pkt 2, powierzchnia podłogi w klatkach, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić dla:

- 1) przepiórek nieśnych - co najmniej 0,025 m², przy czym wysokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m;
- 2) przepiórek mięsnych - co najmniej 0,006 m², przy czym wysokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m.

§ 55. 1. W przypadku utrzymywania przepiórek w systemie, o którym mowa w § 3 ust.1 pkt 2, powierzchnia, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 0,04 m².

2. Powierzchnię, na której utrzymuje się przepiórki, trwale zabezpiecza się ogrodzeniem o wysokości co najmniej 2 m i przykrywa siatką.

§ 56.1. Perlice utrzymuje się w pomieszczeniach inwentarskich z wybiegami.

2. Pomieszczenie inwentarskie dla perlic wyposaża się w:

1) grzędy noclegowe;

2) gniazda.

3. Na perticę powinno przypadać co najmniej 0,15 m grzędy noclegowej.

4. Gniazda, o których mowa w ust. 2 pkt 2, umieszcza się na bocznej ścianie pomieszczenia inwentarskiego.

5. Wymiary gniazda dla perlic powinny wynosić co najmniej:

1) szerokość - 0,4 m;

2) długość - 0,4 m.

6. Maksymalna obsada perlic na m² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego powinna wynosić 6 ptaków.

7. Powierzchnia wybiegu, o którym mowa w ust. 1, w przeliczeniu na ptaka, powinna wynosić co najmniej 20 m².

§ 57. 1. W przypadku utrzymywania perlic w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, ptakom zapewnia się miejsce wyposażone w grzędy noclegowe i gniazda. Przepisy § 56 ust. 3 i 5 stosuje się odpowiednio.

2. W systemie utrzymywania, o którym mowa w ust. 1, maksymalna obsada perlic na m² powierzchni powinna wynosić 15 ptaków.

Rozdział 8

Minimalne warunki utrzymywania zwierząt futerkowych

§ 58. 1. Lisy polarne, lisy pospolite, jenoty, norki i tchórze utrzymuje się na wolnym powietrzu, w zadaszonych klatkach, pojedynczo lub grupowo.

2. Zwierzęta futerkowe stada podstawowego gatunków, o których mowa w ust. 1, utrzymuje się pojedynczo.

3. Wymiary klatki powinny wynosić w przypadku:

1) lisów i jenotów utrzymywanych pojedynczo:

a) wysokość - co najmniej 0,5 m,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej 0,6 m², przy czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,6 m, a długość co najmniej 0,9 m;

2) samic lisów i jenotów z młodymi:

a) wysokość - co najmniej 0,5 m,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej 1,2 m², przy czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,75 m, a długość co najmniej 0,8 m;

3) norek i tchórzy utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi:

a) wysokość - co najmniej 0,35 m,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej 0,18 m², przy czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej 0,3 m, a długość co najmniej 0,6 m;

4) lisów i jenotów utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu 2 sztuk zwierząt w klatce:

a) wysokość - co najmniej 0,5 m,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej 1 m^2 , przy czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej $0,8 \text{ m}$, a długość co najmniej $0,9 \text{ m}$;

5) norek i tchórzy utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu 2 sztuk zwierząt w klatce:

a) wysokość - co najmniej $0,35 \text{ m}$,

b) powierzchnia podłogi klatki - co najmniej $0,18 \text{ m}^2$, przy czym jej szerokość powinna wynosić co najmniej $0,3 \text{ m}$, a długość co najmniej $0,6 \text{ m}$;

6) lisów i jenotów utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu więcej niż 2 sztuk zwierząt w klatce:

a) wysokość - co najmniej $0,5 \text{ m}$,

b) powierzchnię podłogi klatki, o której mowa w pkt 4 lit. b, powiększa się o co najmniej $0,4 \text{ m}^2$ na każde dodatkowe zwierzę, przy czym jej szerokość powinna wynosić - co najmniej $0,8 \text{ m}$, a długość - co najmniej $0,9 \text{ m}$;

7) norek i tchórzy utrzymywanych grupowo, przy utrzymywaniu więcej niż 2 sztuk zwierząt w klatce:

a) wysokość - co najmniej $0,35 \text{ m}$,

b) powierzchnię podłogi klatki, o której mowa w pkt 5 lit. b, powiększa się o co najmniej $0,065 \text{ m}^2$ na każde dodatkowe zwierzę, przy czym jej szerokość powinna wynosić - co najmniej $0,3 \text{ m}$, a długość - co najmniej $0,6 \text{ m}$.

4. Klatki dla kotnych i odchowujących młode samic lisów i jenotów wyposaża się w domek wykotowy.

§ 59. 1. Króliki utrzymuje się na wolnym powietrzu pod zadaszeniem lub w pomieszczeniach inwentarskich w:

1) klatkach;

2) kojcach.

2. Króliki utrzymuje się pojedynczo lub grupowo, przy czym króliki stada podstawowego utrzymuje się pojedynczo.

3. Samce i samice królików po osiągnięciu dojrzałości płciowej utrzymuje się oddzielnie.

4. Wymiary klatki dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi powinny wynosić w przypadku utrzymywania:

1) królików o masie ciała do $2,5 \text{ kg}$:

a) wysokość - co najmniej $0,3 \text{ m}$,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej $0,18 \text{ m}^2$, przy czym jej szerokość - co najmniej $0,4 \text{ m}$, a długość - co najmniej $0,45 \text{ m}$;

2) królików o masie ciała powyżej $2,5$ do 6 kg :

a) wysokość - co najmniej $0,4 \text{ m}$,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej $0,24 \text{ m}^2$, przy czym jej szerokość - co najmniej $0,4 \text{ m}$, a długość - co najmniej $0,6 \text{ m}$;

3) królików o masie ciała powyżej 6 kg :

a) wysokość - co najmniej $0,43 \text{ m}$,

b) powierzchnia podłogi - co najmniej $0,315 \text{ m}^2$, przy czym jej szerokość - co najmniej $0,45 \text{ m}$, a długość - co najmniej $0,7 \text{ m}$.

5. Powierzchnia podłogi w klatce dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

1) królików o masie ciała do $2,5 \text{ kg}$ - co najmniej $0,06 \text{ m}^2$;

- 2) królików o masie ciała powyżej 2,5 do 6 kg - co najmniej 0,08 m²;
  - 3) królików o masie ciała powyżej 6 kg - co najmniej 0,1 m².
6. Powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych pojedynczo oraz samic z młodymi powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
- 1) królików o masie ciała do 2,5 kg - co najmniej 0,18 m², przy czym jej szerokość - co najmniej 0,4 m, a długość - co najmniej 0,45 m;
  - 2) królików o masie ciała powyżej 2,5 do 6 kg - co najmniej 0,24 m², przy czym jej szerokość - co najmniej 0,4 m, a długość - co najmniej 0,6 m;
  - 3) królików o masie ciała powyżej 6 kg - co najmniej 0,315 m², przy czym jej szerokość - co najmniej 0,45 m, a długość - co najmniej 0,7 m.
7. Powierzchnia podłogi w kojcu dla królików utrzymywanych grupowo, w przeliczeniu na zwierzę, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
- 1) królików o masie ciała do 2,5 kg - co najmniej 0,06 m²;
  - 2) królików o masie ciała powyżej 2,5 do 6 kg - co najmniej 0,08 m²;
  - 3) królików o masie ciała powyżej 6 kg - co najmniej 0,1 m².
8. Klatkę i kojec dla samic królików, z wyjątkiem samic utrzymywanych na ściółce, wyposaża się w domek wykotowy.

§ 60.1. Szynszyle utrzymuje się w pomieszczeniach inwentarskich pojedynczo w klatkach.

2. Dopuszcza się utrzymywanie w tej samej klatce samca i samicy, z wyjątkiem okresu odchowu młodych przez samicę.
3. Wymiary klatki, o której mowa w ust. 1, powinny wynosić:
  - 1) długość - co najmniej 0,4 m;
  - 2) szerokość - co najmniej 0,45 m, a w przypadku utrzymywania samca i samicy w jednej klatce - co najmniej 0,6 m;
  - 3) wysokość - co najmniej 0,34 m.

§ 61. 1. Nutrie utrzymuje się na wolnym powietrzu lub w pomieszczeniach inwentarskich w:

- 1) klatkach;
  - 2) kojcach.
2. Powierzchnia klatki lub kojca, o których mowa w ust. 1, w przeliczeniu na zwierzę, powinna wynosić co najmniej 0,4 m², a dla samicy z młodymi - co najmniej 1,5 m².
3. Klatkę lub kojec dla nutrii wyposaża się w domek wykotowy.

Rozdział 9

Minimalne warunki utrzymywania jeleni i danieli

§ 62. 1. W przypadku utrzymywania jeleni i danieli w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2:

- 1) zwierzętom zapewnia się, w okresie pastwiskowym, stały dostęp do pastwiska;
  - 2) obsada zwierząt na ha powierzchni powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
    - a) jeleni - nie więcej niż 7 sztuk,
    - b) danieli - nie więcej niż 15 sztuk.
2. Powierzchnia, o której mowa w ust. 1 pkt 2, powinna wynosić co najmniej 1 ha.

3. Powierzchnię zabezpiecza się trwałym i wytrzymałym ogrodzeniem, wykonanym z siatki, uniemożliwiającym wydostawanie się zwierząt na zewnątrz.
4. Wysokość ogrodzenia powinna wynosić co najmniej 2 m.
5. Ogrodzenie od góry zabezpiecza się rurami lub drewnianymi żerdziami.
6. Gospodarstwo, w którym są utrzymywane jelenie lub daniiele, wyposaża się w zagrodę, umożliwiającą wykonywanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych.
7. Jeleniom lub danielom utrzymywanym w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, zapewnia się:
  - 1) stały dostęp do wody;
  - 2) możliwość korzystania z zacienionych miejsc.

§ 63. 1. Dopuszcza się czasowe utrzymywanie jeleni lub danieli w pomieszczeniu inwentarskim w boksach:

- 1) pojedynczo;
  - 2) grupowo.
2. W pomieszczeniu inwentarskim jelenie lub daniiele utrzymuje się:
- 1) poza okresem pastwiskowym lub
  - 2) w przypadku choroby, lub
  - 3) w przypadku kwarantanny zwierzęcia.
3. Powierzchnia boksu, o którym mowa w ust. 1, w przeliczeniu na zwierzę, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:
- 1) jeleni do 12. miesiąca życia - co najmniej 2 m²;
  - 2) jeleni powyżej 12. miesiąca życia - co najmniej 3m²;
  - 3) danieli do 12. miesiąca życia - co najmniej 1 m²;
  - 4) danieli powyżej 12. miesiąca życia - co najmniej 1,5 m².
4. Ściany boksu, w którym utrzymuje się jelenie lub daniiele, wykonuje się w sposób umożliwiający zwierzętom kontakt wzrokowy oraz ich obserwację przez osobę obsługującą.

§ 64. W pomieszczeniach inwentarskich dla jeleni i danieli:

- 1) stężenie:
  - a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
  - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
- 2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm.

Rozdział 10

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 65. Dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, powierzchnia kojca, o którym mowa w § 17 ust. 2, w przeliczeniu na zwierzę, może wynosić co najmniej 1,5 m² do dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, dla pozostałych zaś obiektów - do dnia 31 grudnia 2006 r.

§ 66. Dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, powierzchnia kojca, o którym mowa w § 17 ust. 3 pkt 1 lit. a, może wynosić nie mniej niż 0,8 wysokości cielęcia w kłębie lub 90 cm +/- 10% do dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, dla pozostałych zaś obiektów - do dnia 31 grudnia 2006 r.

§ 67. Dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, powierzchnia kojca,

o którym mowa w § 30 ust. 1 pkt 2, w przypadku krycia w kojcu może wynosić co najmniej 7 m² do dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, dla pozostałych zaś obiektów - do dnia 1 stycznia 2005 r.

§ 68. Przepisy § 30 ust. 3 pkt 4 i 5 oraz ust. 4 i 5 stosuje się:

- 1) dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej;
- 2) dla pozostałych obiektów - z dniem 1 stycznia 2013 r.

§ 69. Przepisy § 42 pkt 2 i § 44 stosuje się:

- 1) dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej;
- 2) dla pozostałych obiektów - z dniem 1 stycznia 2007 r.

§ 70. W gospodarstwach, w których znajdują się obiekty funkcjonujące w dniu wejścia w życie rozporządzenia, gdzie od dnia 3 sierpnia 1999 r. są utrzymywane kury nieśne w systemie, o którym mowa w § 42 pkt 2, w przypadku gdy kury te mają zapewniony dostęp do otwartych wybiegów, maksymalna obsada ptaków na m² powierzchni pomieszczenia inwentarskiego może wynosić 12 sztuk do dnia 31 grudnia 2011 r.

§ 71. W gospodarstwach utrzymujących co najmniej 350 kur nieśnych dopuszcza się utrzymywanie tych kur w pomieszczeniu inwentarskim w klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych, bez ściółki - do dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

§ 72. 1. W przypadku utrzymywania kur nieśnych w systemie, o którym mowa w § 71, klatkę wyposaża się w:

- 1) pojemnik na paszę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 1;
- 2) urządzenia do pojenia:
  - a) pojemnik na wodę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 2 lit. a lub
  - b) co najmniej 2 poidła kubeczkowe, lub
  - c) co najmniej 2 poidła kropelkowe.

2. Powierzchnia klatki, w przeliczeniu na kurę nieśną, powinna wynosić co najmniej 0,045 m².

3. Wysokość klatki powinna wynosić na 65 % jej powierzchni co najmniej 0,4 m, nie mniej jednak niż 0,35 m w dowolnym jej punkcie.

§ 73. W gospodarstwach utrzymujących co najmniej 350 kur nieśnych dopuszcza się utrzymywanie tych kur w pomieszczeniu inwentarskim w niezmodyfikowanych klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych bez ściółki:

- 1) dla obiektów, które są budowane, modernizowane lub nie zostały oddane do użytku przed dniem wejścia w życie rozporządzenia - do dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej;
- 2) dla pozostałych obiektów - do dnia 31 grudnia 2011 r.

§ 74. 1. W przypadku utrzymywania kur nieśnych w systemie, o którym mowa w § 73, klatkę wyposaża się w:

- 1) pojemnik na paszę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 1;
- 2) urządzenia do pojenia:
  - a) pojemnik na wodę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 39 ust. 4 pkt 2 lit. a lub
  - b) co najmniej 2 poidła kubeczkowe, lub

c) co najmniej 2 poidła kropelkowe.

2. Powierzchnia klatki, w przeliczeniu na kurę nieśną, powinna wynosić co najmniej 0,055 m².

3. Wysokość klatki powinna wynosić na 65 % jej powierzchni co najmniej 0,4 m, nie mniej jednak niż 0,35 m w dowolnym jej punkcie.

§ 75. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: W. Olejniczak

Załączniki do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. (poz. 1629)

Załącznik nr 1

MINIMALNA TEMPERATURA W POMIĘSZCZENIACH INWENTARSKICH DLA BYDŁA

Lp.	Kategoria zwierząt	Minimalna temperatura (w°C)
1	Krowy: utrzymywane pojedynczo na uwięzi	6
	- utrzymywane grupowo	4
2	Cielęta do 3. miesiąca życia	8
3	Cielęta powyżej 3. do 6. miesiąca życia	4
4	Jałówki powyżej 6. miesiąca życia	4
5	Bydło opasowe	4
6	Buhaje	4

TEMPERATURA W POMIESZCZENIACH INWENTARSKICH DLA KUR, INDIKÓW, KACZEK I GĘSI

Wiek	Pomieszczenia inwentarskie z dodatkowym źródłem ciepła		Pomieszczenia inwentarskie bez dodatkowego źródła ciepła
	temperatura pod dodatkowym źródłem ciepła (w °C)	temperatura w pomieszczeniu (w °C)	temperatura optymalna (w °C)
1	2	3	4
KURY NIEŚNE			
1-3 dni	31-33	20-24	32
4-7 dni	30-32	20-22	31
2 tydzień	26-29	20-22	28
3 tydzień	24-26	20-22	25
4 tydzień	20-24	20-22	22
5-8 tygodni	-	18-21	20
8-10 tygodni	-	16-18	17
powyżej 11 tygodni	-	15-18	17
powyżej 20 tygodni	-	13-16	15
KURY MIĘSNE			
1-3 dni	31-33	20-24	32
4-7 dni	30-32	20-22	31
2 tydzień	26-29	20-22	28
3 tydzień	24-26	20-22	25
4 tydzień	20-24	20-22	22
5-8 tygodni	-	18-21	20
8-10 tygodni	-	16-18	18
powyżej 11 tygodni	-	15-18	15-18
powyżej 20 tygodni	-	13-16	15
BROJLERY KURZE			
1 tydzień	30-34	20-24	33
2 tydzień	26-30	18-20	29
3 tydzień	24-26	18-20	25
4 tydzień	20-24	18-20	22
5 tydzień	-	18-20	20
6 tydzień	-	16-20	18

7-8 tygodni	-	16-20	16
INDYKI			
1 tydzień	35-38	24-26	36
2 tydzień	33-35	22-24	34
3 tydzień	29-32	22 - 24	31
4 tydzień	26-30	20-22	28
5 tydzień	24-26	18-20	25
6 tydzień	20-24	18-20	22
7-12 tygodni	-	16-20	16-20
powyżej 12 tygodni	-	7 -20	10-20
KACZKI			
1 tydzień	28-30	22-24	29
2-3 tygodni	22-26	20-22	24
3-4 tygodni	20-23	20-22	20
4 tydzień	18-20	18-20	20
5 tydzień	-	18-20	18
6-8 tygodni	-	16-18	16-18
powyżej 8 tygodni	-	12-16	12-16
GĘSI			
1 tydzień	26-30	22-24	28
2 tydzień	24-26	20-22	25
3 tydzień	22-24	20-22	23
4 tydzień	20-22	18-20	20
5 tydzień	-	18-20	18
6-9 tygodni	-	16-18	16-18
powyżej 9 tygodnia	-	5-18	10-18